

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΠΕΡΟΥ ΜΕΡΙΜΕ

ΗΝ παιδική του ηλικία ο Πρόσπερος Μεριμέ την πέρασε ευτυχισμένα κι' άμεριμνα. Ο πατέρας του, ζωγράφος με άρκετη φήμη, εισήγαγε από πολύ νωρίς τον γιό του στα φιλολογικά και καλλιτεχνικά σαλόνια του Παρισιού. Ο γέρο-Μεριμέ δεν επιθυμούσε όστοςο να γίνει ο γιός του καλλιτέχνης. "Ήθελε να τον κάνει δικηγόρο.

Και πραγματικά, ο νεαρός Πρόσπερος σπούδασε νομικά και πήρε το δίπλωμά του. Μά αντί να δικηγορήσει, προτίμησε να συνεχίσει στους κοσμικούς κύκλους. Το πνεύμα του, το τάλαντό του, η γνώσεις του, ενένησαν άμεσα την προσοχή των συγχρόνων του. Μολονότι νέος, γνωρίστηκε και σχετίστηκε στενά με τους διασημότερους άνδρους της εποχής του: Τόν Στένταλ, τόν Κοζέν, τόν Θιέρσο, τόν Σατωβρόντα. Περισσότερο απ' όλους τόν επηρέασε ο Στένταλ. Τού διδάξε πώς να παρατηρή τους ανθρώπους και να τους ψυχολογή.

Ο ρομαντισμός είχε άρχισει την εποχή αυτή να κατατάξεται έδωρας μεταξύ τών νέων. Κι' ο Μεριμέ άπολούηρον άδισταχτα τη νέα σχολή. Έδμοσιεύσε σειρά έργων θεατρικών, τα όποια παρουσίασε ως μεταφράσεις από τόν ισπανικό, κι' ως έργα διαλεγμένα από τόν ρεαλισμό μιας περιφημής δήθεν 'Ισπανίδος ήθοποιού, τής Κλάρας Γκλαζούλ.

Εσκόμφωσε δέ τή φάρασα αυτή έπειδή η ισπανική φιλολογία και καθέτι τόν ισπανικό είχε άρχισει να γίνεται τής μόδας, κι' ο νεαρός συγγραφέας έέλησε να έπωρελήθη τού γεγονότος αυτού και να κινήσει ζωηρότερα και γρηγορότερα την προσοχή τού κοινού. Μη άρκούμενος μάλιστα ο Μεριμέ στο ότι παρουσίασε τά έργα του ως μεταφράσεις απ' τόν Ισπανικό, έδημοσίευσε στις εφημερίδες και τό... πορτραίτο τής Κλάρας Γκλαζούλ. Το πορτραίτο δέ αυτό δέν ήταν παρά ό... ίδιος ο Μεριμέ με ρούχα γυναικεία και σπανόλιμη ναντίλια!

Η φάρασα όστοςο αυτή ήταν τόσο καλή σκαωμένη, ώστε ένας 'Ισπανός την πήρε στο σοφάρι, λίστεψε δηλαδή ότι πραγματικά τά έργα τού Μεριμέ ήταν μεταφράσεις από τόν Ισπανικό και έλεγε μιλώντας γι' αυτά σ' έναν κύκλο Γάλλων λογοτεχνών: "Η μεταφράσεις τού Μεριμέ δέν είνε άσχημες. Πού να διαβάσετε όμως τή φάρασα αυτή στο πρωτότυπο. Είνε κολοσσία ή διαφορά!

Λίγο άργότερα, κατά τόν 1827, είχε άρχισει να γίνεται τής μόδας στο Παρίσι ή 'Ανατολή. Ο Ντελακρουά, ο περιφημος ζωγράφος, είχε κάνει τούς πρώτους τόν πίνακας, τούς έμπνευσμένους από την 'Ελληνική Έπανόσταση, και ο Βίκτωρ Ουγκώ είχε δημοσιεύσει μερικά ποιήματα τής συλλογής του «Γ' Ανατολικά». Ο Μεριμέ δέν θέλησε να καθιστηρήσει. Δημοσίευσε κι' αυτός την «Γκούζλα». Άλλά και με τόν έργο αυτό έπαυσε φάρασα ο Μεριμέ, αλλά εις βάρος τών λογοτεχνών και τού κοινού. Γιατί παρουσίασε την «Γκούζλα» ως μεταφράσει τής ποιητικής συλλογής ενός ποιητού τής 'Ιλλυρίας, τού 'Υακίνθου Μαγκλιάνοβιτς. Ο ποιητής αυτός ήταν φυσικά έντελώς φανταστικός. Τά ποιήματα όστοςο τού Μεριμέ ήταν επιτυχημένες μιμήσεις βαλκανικών δημοτικών τραγουδιών που τότε είχαν άρχισει να μελετώνται και να μεταφράζονται στις ευρωπαϊκές γλώσσες. Ο Μεριμέ έλαβε όλα τά μέτρα τόν για να πίσθη κι' αυτή ή φάρασα του.

Στόν πρόλογο τού έργου του δηγούσαν τη ζωή τού Μαγκλιάνοβιτς, περιέγραφε τόν πρόσωπό του, τά χοντρά του μωστάκια, τόν γούνινο σκούφο του, τίς μονομαχίες του, τούς έρωτές του. Περιέγραφε τόν τρόπο που τραγουδούν τά τραγούδια τού τόπου των, συνοδευόμενα από τόν έθνικό τόν όργανο, την «γκούζλα», οι 'Ιλλυριοί τραγουδιστάδες, ζητιάνοι οι περισσότεροι, με έρρινη φωνή, βγάζοντας μεγάλες κραυγές στο τέλος κάθε στίχου, ούρλιασματα όμοια με τά ούρλιασματά ενός λύκου πληγωμένου.

Φυσικά, στα έξωφύλλα τού έργου του δέν παρέλειψε να δημοσιεύσει ο Μεριμέ και τόν πορτραίτο τού καλού 'Υακίνθου Μαγκλιάνοβιτς, τόν όποιον, όπως έγραφε, είχε γνωρίσει προσωπικώς.

Γιά να κάνει, τέλος, πού άληθοφανή την ψευδομετάφρασί του, στο κάτω μέρος τών σελίδων έβαλε έπεξηγηματικές σημειώσεις όσάν αυτές: "Κατά λέξιν, άρι κανιστόν". Η «'Η λέξις αυτή δέν έχει καμιά έννοια στην 'Ιλλυρική γλώσσα».

Πώς τόν κοινόν θα άμφέβαλλε πλέον για την άθεντικότητα μιας τέτοιας μεταφράσεως, σχολιασμένης τούσιν έπιμελώς από ένα συγγρα-

B'.

φέα που περνάει για τόσο σοφός;

Πρέπει όμως να όμολογηθή ότι και η μιμήσει του αυτές τών δημοτικών τραγουδιών, που παρουσίαζε ο Μεριμέ ως μεταφράσεις του, ήταν πολύ επιτυχημένες. Ίδου π.χ. μερικοί στίχοι:

"Ο Ένσέβιος μου έδωκε μία χρυσή βέρα σκαλισμένη. Ο Βλαδίμηρος μου έδωκε ένα κόκκινο σκούφο. Όμως, Νταμίσις, έσένα σ' αγαπώ περισσότερο απ' όλους τούς άλλους.

"Ο Ένσέβιος έχει μαύρα και σγουρά μαλλιά. Ο Βλαδίμηρος έχει δέματα άσπρο σαν κοπέλλα τού βουνού. Όμως, Νταμίσις, είνε είνια πιο όμορφος απ' όλους τούς άλλους».

Τόν κοινόν, εύπιστο πάντοτε (έκερμή, μάλιστα, την έποχή), έπρεσε όμοια τής φάρασε αυτής τού Μεριμέ. Την έπαθαν όμως και μερικοί λόγιοι. Ένας Γερμανός σοφός μάλιστα, βρήκε πώς ο Μεριμέ είχε άποδώσει στη μετάφρασί του και αυτόν ακόμη τόν ρυθμό τών Ιλλυρικών δημοτικών τραγουδιών.

Μόνον ο Γκαίτε, φάσει δύσπιστος αλλά και βαθύτατος γνώστης τών βαλκανικών δημοτικών τραγουδιών, δέν γελάστηκε. «Η «Γκούζλα», είνε ίδια κι' απαράλλαχτη ή φάρασα τής Γκλαζούλ. Και ή λέξις ακόμη είνε ή ίδια αναγραμματισμένη: Γκούζλα-Γκλαζούλ».

Οικονομικώς ανεξάρτητος, μεθυσμένος από τίς πρώτες του φιλολογικές επιτυχίες, ο Μεριμέ άρχισε να ταξιδεύει. Είχε μια άκόρεστη δίψα για τούσιν καινούργους κι' άγνωστους. Ίδιός τόν τραβούσαν ή μεσημβρινές χώρες, ή χώρας τού φωτός, τού ήλιου, ή 'Ισπανία, ή Κορσική. Με την 'Ισπανία ήταν κυριολεκτικά έρωτευμένος. Την αγαπούσε όλόκληρη, από τά πιο άριστοκρατικά σαλόνια τής Μαδρίτης ως τούς γεμάτους σκάνη δρόμους τής 'Ανδαλουσίας, όπου συναντούσε κανείς γυφτισσές ύπερχρησ όμορφιάς, ζητιάνους μεγαλοπρεπείς και ύπερήφανους σαν πρίγκιπες, και διαδούτους ληστές.

Ο Μεριμέ αγαπούσε με πάθος τούς ληστές, όποιον τόν περιέφημο Γιοζέ-Μαρία, ο όποιος έφτανε ξαφνικά όπλασμένος σ' ένα χωριάτικο γάμο, κατατράμαζε όλο τόν κόσμο και όλ' αυτά μόνο και μόνο για να φιλήσει τη νύφη και για να τής χαρίσει μια βέρα, άμνησιν τού Γιοζέ-Μαρία, βασίλη τών ληστών, τής 'Ανδαλουσίας.

Αυτός ο Γιοζέ-Μαρία άλλωστε ήταν ένας θαυμάσιος άνθρωπος. Να πώς τόν περιγράφει ο Μεριμέ:

"Όμορφος, γενναίος, εύγενικός, όσο ένας κλέργης μοσεϊ ναναί, αυτός είνε ο Γιοζέ-Μαρία. Όταν σταματά καμιά ταξιδιωτική άμαρα για να ληστέψη τούς επιβάτες της, δίνει τόν χέρι τόν στις γυναίκες για να τίς βοηθήσει να κατέβουν και φροντίζει να καθήσουν βολικά και άνετα στη σκιά, γιατί τά περισσότερα κατορθώματά του τά διαπράττει τή μέρα. Καμιά ποτέ βλαστήμια, καμιά πρόστυχη λέξι δέν βγαίνει απ' τά χείλη του. Απ' έναντίας, στις γυναίκες φέρειτα σχεδόν με σέβας και με μια γαλαντερία εδπαταίδου.

> Βγάζει κανένα δαχτυλίδι από τόν χέρι μιας γυναίκας;

"Ω, κυρία μου, τής λέγει, ένα τόσο όμορφο χεράκι, δέν έχει ανάγκη από στολίδια!

> Και ενώ τραβάει άπαλά τόν δαχτυλίδι από τόν δάχτυλο, φιλεί τόν χέρι τής κυρίας με τρόπο που να δείχνη ότι τόν φιλήμα γι' αυτόν έχει περισσότερη αξία από τόν δαχτυλίδι. Τόν δαχτυλίδι τόν βάζει στην τσέπη του, μηχανικά, σαν να κάνει μια πράξι έντελώς άσημαντη. Ένώ στο φίλι, άπεναντίας, δείχνει ότι δίνει τή μεγαλιτερη σεβασότητα.

> Τα έσώρουχα τόν λαμποκοπούν πάντα από την πίστρα και τά χέρια τόν είνε περιποιημένα σαν ένός δανδή τού Παρισιού ή τού Λονδίνου.

> Οι γονείς του τόν προφίριαν για ιερέα, είχε σπουδάσει μάλιστα στο πανεπιστήμιο τής Γρενάδας, μα φαίνεται πώς δέν είχε μεγάλη κλίση στο ιερατικό.

> Τόν Γιοζέ-Μαρία, καταλήγει ο Μεριμέ, τόν άμνηστευσε στο τέλος ή ισπανική κυβέρνηση κι' έγινε, μάλιστα, και δημόσιος ύπάλληλος. Τόν τέλος του όμως ήταν τραγικό. Μία μέρα τόν έξάλπισαν νεκρό μ' ένα χτύπημα καρμίνιας. Τόν σκότωσε, όχι ένας χωροφύλακας, μα ένας ληστής, ο όποιος ήθελε — τί είρωνία! — να τόν ληστέψη».

ΜΕ ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ

ΤΙ ΕΙΝΕ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ;

Μέχρι 10 ετών ή γυναίκα είνε καθαρό νεράκι, από 12 μέχρι 15 ετών λεμονάδα, από 15 μέχρι 18 λεμονάδα με... κονιάκ, από 18 μέχρι 25 σαμπάνια, από 25 μέχρι 40 λικέρ, από 40 μέχρι 45 ρετσίνατό κοκκίνο και από 45 και ύστερα... Ξύδι!...

Ο Μεριμέ ως Κλάρα Γκλαζούλ.